

Sayın Francesca Albanese,
1967'den Bu Yana İşgal Altındaki Filistin Topraklarında İnsan Haklarının Durumu Özel
Raportörü

Bu mektubu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak Filistin'de yaşanmakta olan insani krizle ilişkin yürüttüğümüz çalışmalar hakkında şahsınızı bilgilendirmek için yazıyorum.

Gazze'ye yönelik ağır saldırılar ve orantısız güç kullanımı bölgede ciddi bir insani krize yol açmış; çocuklar, kadınlar ve yaşlılar da dâhil en kırılgan grupları orantısız bir şekilde etkilemiştir. Uluslararası insancıl hukuk ilkelerine göre çatışmaların yıkıcı etkilerinden korunması gereken sivil nüfus, bu saldırıların tam merkezinde bırakılmıştır. Cenevre Sözleşmeleri uyarınca açıkça savaş suçu işlenerek, Filistin halkı kabul edilemez biçimde “toplu cezalandırmaya” maruz bırakılmıştır.

Kurumumuz, bir ulusal insan hakları kurumu olarak mevcut durumu yakından takip etmekte ve İsrail'in savaş suçu teşkil eden eylemlerine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde farkındalık oluşturmak amacıyla yetkisi dâhilinde çeşitli girişimlerde bulunmakta kararlıdır.

Avrupa Ulusal İnsan Hakları Kurumları Ağı (ENNHRI)'nın aktif üyesi olarak Kurumumuz ENNHRI bünyesindeki diğer ulusal insan hakları kurumlarına 13 Ekim 2023 tarihinde bir mektup göndermiştir. Bu mektup, sivil yerleşim yerlerini ayırım gözetmeksizin hedef alınmasının yanı sıra Gazze'ye hayati önem taşıyan gıda, enerji ve insani yardımın kesilmesinin ciddi etkilerini vurgulamıştır.¹

Kurumumuz, 27 Ekim 2023 tarihinde Küresel Ulusal İnsan Hakları Kurumları Ağı (GANHRI) üyesi 120 akran ulusal insan hakları kurumuna, Gazze'deki sivil halka yönelik savaş suçu teşkil eden sistematik saldırılara son verilmesi çağrısında bulunan bir mektup göndererek çalışmalarını genişletmiştir. Bu mektupta, Filistin Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu (ICHRP) ile dayanışma içinde olduğumuz vurgulanmış olup tüm GANHRI üyeleri bu vahşete karşı daha duyarlı olmaya ve Gazze'deki insan hakları ihlallerinin sona ermesinde etkin rol oynamaya çağrılmıştır.²

¹ <https://www.tihek.gov.tr/en/official-letter-on-ending-inhumane-treatments-in-gaza>

² <https://www.tihek.gov.tr/letter-on-the-cessation-of-systematic-attacks-against-civilians-in-gaza-that-constitute-war-crimes/>

Kurumumuz 3 Kasım 2023 tarihinde GANHRI Başkanı ve Katar Ulusal İnsan Hakları Komitesi Başkanı Maryam Abdullah Al Attiyah ile Filistin Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu (ICHRP) Başkanı Dr. Ammar Al Dwaik'e Gazze'de sivillere yönelik savaş suçu teşkil eden sistematik saldırılara ilişkin uluslararası dayanışmayı güçlendirmeye yönelik birer mektup göndermiştir.³

Kurumumuz son olarak 1 Aralık 2023 tarihinde Uluslararası Adalet Divanı Başkanı Yargıç Joan E Donoghue, Uluslararası Ceza Mahkemesi Başkanı Yargıç Piotr Hofmanski ve Uluslararası Ceza Mahkemesi Savcısı Karim Khan'a birer mektup göndermiştir. Söz konusu mektuplarda Gazze'de yaşanan insani krize ilişkin Kurumumuz tarafından yürütülen çalışmalar hakkında bilgi verilmiş ve uluslararası iş birliğinin önemi vurgulanmıştır.⁴

13 Ekim 2023 tarihinde Kurumumuz tarafından “Filistin ve İsrail Arasında Yaşanan Çatışmaların Durdurulmasına Yönelik Basın Açıklaması” yayımlanmış olup bu açıklamada insancıl hukuk açısından temel önceliğin, çatışmalarda sivil halkın can ve mal güvenliğinin bir an önce sağlanması olduğu vurgulanmıştır⁵.

Müteakiben, 18 Ekim 2023 tarihinde Kurumumuz tarafından “Gazze’deki Bir Hastanenin İsrail Tarafından Hedef Alınmasına İlişkin Basın Açıklaması” yayımlanmış ve insani krizin altı çizilerek uluslararası toplum İsrail'in çirkin eylemlerine karşı harekete geçmeye çağırılmıştır.⁶

22 Ekim 2023 tarihinde Kurumumuz internet sitesinde yayımlanan “Gazze’de Sivillerin Bulunduğu Yerlerin İsrail Tarafından Hedef Alınmasına İlişkin Basın Açıklamasında”, İsrail'in Filistinli sivillere yönelik bir devlet politikası olarak yürüttüğü sistematik, kuşatıcı ve yok etmeyi amaçlayan bu orantısız şiddet eylemlerinin bir savaş suçu oluşturduğunun altı çizilmiştir. Birleşmiş Milletler (BM) üyesi devletler başta olmak üzere tüm uluslararası kurum ve kuruluşlar bu tarihi trajedi karşısında insanlık onurunu ve insan haklarını muhafaza etmek için daha yapıcı bir tavır almaya davet edilmiştir.⁷

³ <https://www.tihek.gov.tr/chairman-prof-dr-muharrem-kilic-sent-a-letter-to-strengthen-international-solidarity-regarding-the-systematic-attacks-in-gaza/>

⁴ <https://www.tihek.gov.tr/letter-sent-to-judge-joan-e-donoghue-president-of-the-international-court-of-justice/>
<https://www.tihek.gov.tr/letter-sent-to-judge-piotr-hofmanski-president-of-the-international-criminal-court/>
<https://www.tihek.gov.tr/letter-sent-to-international-criminal-court-prosecutor-karim-khan/>

⁵ <https://www.tihek.gov.tr/en/press-release-on-cessation-of-conflicts-between-palestine-and-israel>

⁶ <https://www.tihek.gov.tr/en/press-release-on-the-targeting-of-a-hospital-in-gaza-by-israel>

⁷ <https://www.tihek.gov.tr/en/press-release-on-the-targeting-of-civilians-in-gaza-by-israel>

27 Ekim 2023'te Kurumumuz internet sitesinde yayımlanan “İsrail’in Gazze’de Savaş Suçu Teşkil Eden Saldırılarının Sona Erdirilmesine İlişkin Basın Açıklamasında”, tüm dünyanın gözü önünde Filistinlilerin kitlesel etnik temizlik tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı vurgulanarak, uluslararası toplumun bütün aktörleri bu vahşet karşısında daha dirayetli biçimde duyarlılık göstermeye, Gazze’de yaşanan insan hakları ihlallerini sonlandırma noktasında etkin bir rol üstlenmeye çağrılmıştır.⁸

31 Ekim 2023 tarihinde Kurumumuz tarafından “Türk-Filistin Dostluk Hastanesi’nin İsrail Güçlerince Vurulmasına Yönelik Basın Açıklaması” yayımlanmış olup, İsrail güçlerinin 30 Ekim 2023 tarihinde Gazze’de tek kanser hastanesi olan Türk-Filistin Dostluk Hastanesi’ni hedef aldığı belirtilmiş ve bu eylemin Filistin halkının soykırım yapmak suretiyle yok edilmesini amaçlayan insanlık suçunun bir tezahürü olduğu vurgulanmıştır. Açıklama, İsrail’in hastaneleri, tıbbi tesisleri, sağlık personelinin ve yaralı sivilleri hedef alan saldırılarının, savaş hukukunu belirleyen Cenevre Sözleşmelerine de aykırılık teşkil ettiğini vurgulamıştır.⁹

Son olarak, Kurumumuz tarafından 13 Aralık 2023 tarihinde “Filistin’deki Soykırımın Durdurulması Çağrısında Bulunan Kişilerin Temel Haklarına Yönelik Gerçekleştirilen Müdahalelere İlişkin Basın Açıklaması”¹⁰ ve 14 Aralık 2023 tarihinde “İsrail’in Filistinli Sivil Halka Yönelik Toplu Gözaltına Alma Eylemlerine İlişkin Basın Açıklaması”¹¹ yayımlanmıştır.

Ayrıca Kurumumuzun YouTube hesabında paylaştığımız “TIHEK Akademi: İnsan Hakları Söyleşileri” girişimimiz kapsamında bir dizi söyleşi gerçekleştirilmiştir. Bu söyleşiler ile uluslararası hukuk ve insancıl hukuk bağlamında Filistin sorununun çeşitli yönlerinin aydınlatılması hedeflemiştir. 26 Ekim 2023 tarihinde Profesör Dr. Yücel Acer ile “Meşru Müdafaa Hakkı, Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İsrail’in Eylemleri”¹², 2 Kasım 2023 tarihinde Doç. Dr. Muhammed Demirel ile “İsrail Bağlamında Güçlünün Hakkına karşı İnsani Hukuk”¹³, 8 Kasım 2023 tarihinde Doç. Dr. Hakkı Hakan Erkiner ile “Uluslararası Kuvvet Kullanma Hukuku Bakımından Gazze’deki Savaş Suçları”¹⁴ ve 29 Kasım Çarşamba günü ise Dr. Filiz Değer ile “Küresel İnsani Yönetişimde Birleşmiş Milletler’in

⁸ <https://www.tihek.gov.tr/en/-press-release-on-the-cessation-of-israels-war-crimes-attacks-in-gaza>

⁹ <https://www.tihek.gov.tr/en/press-release--on-the-targeting-of-the-turkish-palestinian-friendship-hospital-by-israeli-forces>

¹⁰ <https://www.tihek.gov.tr/en/press-release-regarding-the-interventions-against-the-fundamental-rights-of-people-calling-for-an-end-to-the-genocide-in-palestine>

¹¹ <https://www.tihek.gov.tr/en/press-release-on-israels-actions-of-mass-arrests-of-palestinian-civilians>

¹² <https://www.youtube.com/watch?v=mBAdQqdBCCg&t=2s>

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=-BufcOKrnew>

¹⁴ https://www.youtube.com/watch?v=QUOmyCDM_gY

Rolü: İsrail-Filistin Örneği”¹⁵ konulu bir söyleşi gerçekleştirilmiştir. 23 Ekim 2023 tarihinde ise Profesör Dr. Berdal Aral, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Filistin Sorununun Geleceği” konusunda görüşlerini paylaşmıştır.¹⁶

Ayrıca, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 2 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen toplantısında, Uluslararası Hukuk ve İnsancıl Hukuk Bağlamında İsrail'in Filistin'de Gerçekleştirdiği Hak İhlalleri ve Savaş Suçlarının Araştırılması ve Raporlanması Komisyonu oluşturulmuş ve “Uluslararası Hukuk ve İnsancıl Hukuk Bağlamında İsrail'in Filistin'de Gerçekleştirdiği Hak İhlalleri ve Savaş Suçlarının Araştırılması” başlıklı bir rapor yazılmasına karar verilmiştir.

Üyeleri kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan Ayrımcılıkla Mücadele İstişare Komisyonu'nun 22 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen beşinci toplantısının ilk oturumunda “İsrail'in Filistin'e Yönelik Saldırıları Bağlamında Savaş ve Çatışma Ortamlarında Savunmasız Gruplara Yönelik Hak İhlalleri” değerlendirilmiş olup toplantıda ele alınan hususlara ilişkin “İstişare Komisyonu Sonuç Bildirisi” Kurumumuzun internet sitesinde yayımlanmıştır.¹⁷

Periyodik Uluslararası İnsan Hakları İzleme Bülteni'nin 29'uncu sayısı “Gazze Özel Sayısı” olarak yayımlanmıştır. Bu sayıda, Gazze'de yaşanmakta olan insani trajediyi gündemine alan uluslararası ve akran kuruluşların çalışmalarına yer verilmiştir.¹⁸

Belirli tematik konularda uluslararası standartlar hakkında farkındalık artırmak amacıyla düzenli olarak yayımlanan İngilizce bilgi notu (factsheet) serisinin dokuzuncusu olan “Çatışma ve Çatışma Sonrası Durumlarda Ulusal İnsan Hakları Kurumlarının Rolü”, 5 Aralık 2023 tarihinde Kurumumuzun internet sitesinde yayımlanmıştır.¹⁹

Kurumumuz tarafından, Filistin'deki durumla ilişkili olarak 7 Aralık 2023 tarihinde “Küresel İnsan Hakları Siyaseti – İnsani Trajediler, Değerler Yitimi ve Sistemsel Çöküş” konulu bir sempozyum, 21 Aralık 2023 tarihinde “Gazze'de Yaşanan İnsani Trajediler Bağlamında İnsan

¹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=LMSxFqwulNg&t=2s>

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=ZL98uXIQa4c&t=2s>

¹⁷ <https://www.tihek.gov.tr/israilin-filistine-yonelik-saldirilari-baglaminda-savas-ve-catisma-ortamlarinda-savunmasiz-gruplara-yonelik-hak-ihlallerine-iliskin-istisare-komisyonu-sonuc-bildirisi>

¹⁸ <https://www.tihek.gov.tr/public/editor/uploads/mlhFfdui.pdf>

¹⁹ <https://www.tihek.gov.tr/public/editor/uploads/vkqzPnkf.pdf>

Haklarının Sistemsel Çöküşü” konulu bir panel ve 27 Aralık 2023 tarihinde “Uluslararası Adalet Divanı, Uluslararası Ceza Mahkemesi, Statüko ve İsrail Yönetiminin Cezai Sorumluluğu” konulu bir panel düzenlenmiştir.

Kurumumuz tarafından Filistin'de yaşanan insani krizle ilgili olarak gelecek dönemde çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. 10 Ocak 2024 tarihinde Filistin Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Ammar al-Dwaik, BM Filistin Topraklarında İnsan Haklarının Durumu eski Özel Raportörleri Richard A. Falk ve S. Michael Lynk, BM Gıda Hakkı eski Özel Raportörü Hilal Elver ve Prof. Dr. Antonietta Elia'nın katılımıyla Uluslararası İnsan Hakları Hukuku Bağlamında Gazze'deki İnsani Kriz konulu uluslararası bir webinar gerçekleştirilecektir.²⁰ Ayrıca Gazze'deki insani krizin farklı yönlerinin uzmanlar tarafından tartışılması ve konuya ilişkin uluslararası farkındalığın artırılması amacıyla “Perspectives on Addressing the Situation in Gaza” başlıklı İngilizce bir bülten hazırlanacaktır. Buna ek olarak, Gazze'deki durumu uluslararası insan hakları hukuku bağlamında tartışmak üzere çeşitli çalıştaylar gerçekleştirilecek ve Ankara ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı lise düzeyindeki özel ve devlet okulları öğrencileri arasında “Filistin'de İnsan Hakları İhlalleri ve Savaş Suçları” konulu bir resim yarışması düzenlenecektir. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Filistin Ulusal İnsan Hakları Komisyonu ve GANHRI ile kurumsal temaslar devam etmektedir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak, Filistin'de insan haklarının durumuna ilişkin yürütülen çalışmalara büyük önem vermekteyiz. Bu konudaki kıymetli çalışmalarınızı da yakından takip etmekteyiz. Bu alanda çalışan tüm ilgili aktörler arasındaki dayanışmayı güçlendirmek üzere yenilikçi yaklaşımları etkin bir şekilde güçlendirmeyi arzu etmekteyiz. Bu bağlamda, sizlerle iş birliği içinde yürütebileceğimiz ortak çalışmalarını değerlendirmek son derece değerli olacaktır.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

---

²⁰ <https://www.tihek.gov.tr/en/international-webinar-on-the-humanitarian-crisis-in-gaza-in-the-context-of-international-human-rights-law-will-be-conducted-by-our-institution>